

De illis qui cibum immunda manu tactum comederint, vel si canis aut aliquod animal immundum cibum tetigerit.

(Ex Pœnitenti-li Theodori.)

CAP. LXXXIX. Quod si casu quis immunda manu cibum tangit, vel si canis, musve, aut animal immundum sanguinem hominis edit, non nocet; et qui pro necessitate famis manducat animal quod immundum videtur, vel avem vel bestiam, misericorditer pœniteat.

De illis qui reticuerint peccatum fratris quod est ad mortem.

(Ex Pœnitenti-li Theodori.)

Qui reticuerit delictum fratris quod est usque ad mortem, neque eum corripuerit juxta regulam evangelicam, primo inter se et ipsum solum, deinde inter alios, deinde ad ecclesiam culpam referens, si necesse fuerit, et quanto tempore fuit tanto pœniteat.

De illis qui ad confessionem veniunt, necesse est ut primum de livore invidiæ et avaritiæ interrogentur.

CAP. CXLIV. Sane quia de livore invidiæ, et de ira, nec non et de avaritia ut superius digestum est, oriuntur homicidia, recte ut arbitror censuimus de ipso vitio primum qualiter sacerdotali judicio canonice penitus sit corrigendum ostendere: ac deinde secundum ordinem vitiorum ita remedium subsequatur, quo facilius undecumque pœnitens purgari voluerit, sine dilatione in singulis capitulis inveniatur.

III.

EX IVONE.

De illis qui per amorem venefici fiunt.

(Ex Pœnitenti-li Theodori.)

P. xv, cap. cxvi. Si quis per amorem veneficus fit, et neminem perdidit: si clericus est, unum annum pœniteat in pane et aqua; si subdiaconus, duo; si diaconus tres, unum ex his in pane et aqua; si laicus et dimidium annum pœniteat, maxime si per hoc mulieris partum deperit quisque tres annos unusquisque speraueat in pane et aqua, ne homicidii reus sit ^a.

^a Cætera supra notata sunt.

^b In plerisque vetustis est, et *quandiu illa pœnitet*, ut notant corr. Grat.

^c Burch. etiam, et Ivo caput hoc citant ex Theodoro. *Ut Græci*, hæc verba itemque illa: *Ut tota fere sancta Ecclesia*; et illa: *Et hoc perfectorum est*, et illa: *Quod est justorum*, absunt, quemadmodum a capitularibus adjectis can. 58 ita etiam a concilio

IV. EX GRATIANO.

Qua pœna sit feriendus qui necessitate coactus perjurat.

(Ex Pœnitenti-li Theodori.)

Causa xxii, q. 5, c. 3. Si quis coactus pro vita redimenda, vel pro qualibet causa, vel necessitate perjurat: quia plus corpus quam animam dilexit, tres quadragesimas pœniteat. Alii vero judicant tres annos, unum ex his in pane et aqua.

Qui adulteræ debitum reddit, tribus annis pœniteat.

(Ex Pœnitenti-li Theodori.)

Causa xxxii, q. 1, c. 7. Si quis uxorem suam scit adulteram, et non vult dimittere eam, sed in matrimonio habere, tribus annis pœniteat, et quandiu pœnitet ^b, abstineat se ab illa.

Sufficit illa confessio quæ primum Deo, deinde sacerdoti offertur.

Unde Theodorus Cantuariensis ait in Pœnitenti-li suo: Quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci. Quidam vero sacerdotibus confitenda esse percensent, ut tota fere sancta Ecclesia. Quod utrumque non sine magno fructu fit intra sanctam Ecclesiam: ita duntaxat, ut Deo qui remissor est peccatorum, peccata nostra confiteamur, et hoc perfectorum est, ut cum David dicamus: *Delictum meum cognitum tibi feci et injustitiam meam non abscondi. Dixi: Confiteor adversum me injustitiam meam, et tu remisisti impietatem peccati mei.* Sed tamen Apostoli institutio nobis sequenda est, ut confiteamur alterutrum peccata nostra, et oremus pro invicem, ut salvemur. Confessio itaque quæ soli Deo fit, quod est justorum purgat peccata ^c. Ea vero quæ sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis et sanctitatis auctor et largitor plerumque hanc præbet suæ pœnitentiæ medicinam invisibili administratione, plerumque medicorum operatione ^d.

Cabilonensi II, can. 53. Quænam vero fuerit disciplina in ecclesia Theodori satis superque declarant hæc ultima verba veteris codicis de Pœnitenti-li: *Reconciliatio ideo in hac provincia non est, quia et publica pœnitentia non est.* Unde licet judicare quid sentiendum sit de pluribus capitulis quæ Theodoro tribuuntur. CORRECT. GRAT.

^d Cætera supra relata sunt.

FRAGMENTA EX QUIBUSDAM CODICIBUS MANUSCRIPTIS.

I.

Ex Pœnitenti-li magistri Bartholomei Oxoniensis episcopi, cujus apographum mecum communicavit D. Tonclerius bibliothecæ S. Victoris moderator vigilantissimus.

De infirmis in periculo mortis constitutis.

(Ex Pœnitenti-li Theodori.)

CAP. XLVIII. Ab infirmis in periculo mortis positus per presbyteros pura inquirenda est peccatorum con-

fessio, non tamen imponenda est illis pœnitentiæ quantitas, sed innotescenda, et cum amicorum orationibus et eleemosynarum studiis pondus sublevandum, si forte migraverint, ne obligati a communione alieni vel consortio veniæ fiant. A quo periculo si divinitus erepti convaluerint, pœnitentiæ modum a suo confessore impositum diligenter observent. Et ideo secundum canonicam auctoritatem, ne illis ja-

nua pietatis clausa videatur, orationibus et consolationibus ecclesiasticis sacra cum unctione olei animati, secundum statuta sanctorum Patrum communi-
one viatici reficiantur. * Si autem peccatum mortale fuerit sed occultum, innotescenda eis poenitentia quæ imponeretur, si peccatum publicum esset; sed nulla sunt imponenda quæ observari absque peccati publicatione non possunt, quale est extra ecclesiam poenitere, et similia quæ non nisi laicis et publice peccantibus sunt injungenda, Ex hoc vero intelligant ad quid teneantur ex merito, vel quantum eis parcat, eo quod per secretam confessionem facti sunt ipsorum primi accusatores; et ut pro erubescencia quam sustinerent in publica poenitentia, abundantiorum cordis contritionem et devotionem, cum charitatis operibus recompensent.

II.

Ex interrogationibus ad confessionem dandam, quæ subjiciuntur antiquissimæ canonum Collectioni codicis viri clarissimi Antonii Vionis domini Herovallii.

Theodorus dixit: Monachus b fornicationem faciens

* Hucusque Burch. lib. xviii, c. 14.

b Vide canones Bedæ ad remedia peccatorum. Lib.

cum puella, tribus annis poeniteat Si cum sanctimoniali, septem annis poeniteat. Laicus maculans se cum ancilla Dei, duobus. Si genuerit ex ea filium, tribus annis. Si sine concubitu, tribus quadragesimis. Quidam quadraginta dies judicant.

III.

EX COLLECTIONE CANONUM, QUÆ SERVATUR IN BIBLIOTHECA S. VICTORIS.

CAP. CONTRA SIMONIAM.

(Ex Theodoro.)

Et nullus ordinatus de ministeriis Ecclesie aliquid vendere presumat.

Si quis presbyter, aut diaconus inventus fuerit de ministeriis Ecclesie aliquid venundasse, quia sacrilegium commisit, placuit enim in ordinatione Ecclesie non haberi. Iudicio tamen episcopi dimittendum est, sive sit dignus, sive indignus, in suo recipi gradu.

poenit. 1, Andeg. e. lit J. Morino in appendice l. de Poenit.

TITULI CAPITUM

LIBRI PENITENTIALIS THEODORI

Quos Henricus Spelman edidit in Concil. Anglican. tom. I.

Habetur, inqunt, in celebri bibliotheca sancti Benedicti Cantabrigensis, liber iste Poenitentialis Theodori archiepiscopi Doroberniæ; sed cum prolixior sit quam ut commode hic inseratur, nec facile concedatur venia transcribendi totum codicem, nos capitula solummodo vel potius capitulorum fastigia adhaeremus.

- I. De initio creaturæ.
- II. Præcepta legalia.
- III. Dogmata evangelica secundum Matthæum.
- IV. Secundum Marcum.
- V. Secundum Lucam.
- VI. Secundum Joannem.
- VII. Qualiter apud orientales provincias Germanicæ atque Saxonie pro diversis criminibus poenitentie observatur modus.
- VIII. De temperantia poenitentium.
- IX. De diversis homicidiis.
- X. Item de poenitentia.
- XI. De poenitentibus ut a presbyteris non reconcilientur, nisi præcipiente episcopo ex concilio Africano.
- XII. Item ex concilio Carthaginensi de eadem re.
- XIII. De capitalibus criminibus.
- XIV. Incipiunt capitula de vitiiis.
- XV. De inani gloria.
- XVI. De invidia.
- XVII. De ira.
- XVIII. De tristitia sæculi.
- XIX. De avaritia.
- XX. De ventris ingluvie.
- XXI. De luxuria.
- XXII. De fornicatione laicorum.
- XXIII. De observatione conjugatorum.
- XXIV. De fornicatione clericorum sive sanctimonialium.

- XXV. De adulterio.
- XXVI. De incestuosis.
- XXVII. De homicidiis.
- XXVIII. De falso testimonio et mendacio.
- XXIX. De furto et incendio et sepulcrorum violationibus.
- XXX. De perjurio.
- XXXI. De rapina et de usura; et qui hospites non recipit et mandata evangelica non implet.
- XXXII. De ebrietate et vomitu.
- XXXIII. De idololatria et sacrilegio; et qui angelos colunt, et maleficos, ariolos, veneficos, sortilegos, divinos et vota reddentes, nisi ad ecclesiam Dei; et in kalendas Januariæ, in cervulo et in vetula vadit, et mathematicos et emissores tempestatum.
- XXXIV. De sodomitis, et mollibus, et immundis pollutionibus.
- D XXXV. De maledictione et detractioe.
- XXXVI. De communione hæreticorum.
- XXXVII. De discretione ciborum mundis et immandis.
- XXXVIII. De his qui ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvunt; et de his qui venationes exercent.
- XXXIX. De otiositate, et verbositate, et somnolentia.
- XI. De inobedientia et blasphemia.
- XLI. De cogitationibus malis.
- XLII. De verbo otioso.
- XLIII. De curiositate.
- XLIV. De baptismo reiterato, et de opere die Dominico, et qui die Dominico jejunt.
- XLV. De negligentia Eucharistiæ.
- XLVI. De negligentia novi ac sanctificati panis, sive de aliis creaturis.
- XLVII. De reconciliatione poenitentium.